

महागुजरात सिड्स प्रा. लिमिटेड, नागपूर.

ज्वारी पिक माहिती पत्रक

- ०१) **जमिन व हवामान** : मध्यम ते भारी परंतु पाण्याचा उत्तम निचरा होणारी.
- ०२) **पूर्व मशागत** : उन्हाळ्यात व खराच्या ३ ते ४ खोल पाळ्या देवून जमीनीची चांगली पूर्व मशागत करावी.
- ०३) **बीज प्रक्रिया** : बीज प्रक्रिया युक्त बियाण्याची पेरणी करावी.
- ०४) **बियाण्याचे प्रमाण** : खरीप/रबी ज्वारीसाठी हेक्टरी ७.५ ते १० किलो बियाणे पुरेसे आहे. पेरणीसाठी २ चाळ्याच्या तिफणीचा उपयोग करावा. जेणेकरून पेरणीसोबतच खते देणे सोयीचे होईल.
- ०५) **पेरणीची वेळ** : पेरणी साधारणतः २५ जून ते १० जुलै या दरम्यान करावी. रबी ज्वार २५ सप्टेंबर ते १५ ऑक्टोबर दरम्यान संपवावी.
- ०६) **रासायनिक खते** : ८० किलो नत्र, ४० किलो स्फुरद व ४० किलो पालाश प्रति हेक्टरी द्यावे. यापैकी ४० किलो नत्र संपुर्ण स्फुरद व पालाश पेरणीसोबत द्यावे व उरलेले ४० किलो नत्राची मात्रा कमी पीक २५ ते ३० दिवसांनी द्यावी. रबी मध्ये कोरडवाहू ज्वारी करीता ५० किलो नत्र, २५ किलो स्फुरद व २५ किलो पालाश एकाच वेळी पेरणीच्या वेळी देण्यात यावी.
- ०७) **तण नियंत्रण** : तण नियंत्रणाकरीता वेळोवेळी निंदन व खुरपण्या व कोळपण्या कराव्या.
- ०८) **रोग व किड** : खोड माशी करीता एन्डोसल्फान ३५ टक्के प्रवाही १४ एम.एल. १० लिटर पाण्यात ७ दिवसांनी व १७ दिवसांनी विशेषतः पोंग्यामध्ये फवारावे, खोड किड्याच्या नियंत्रणकरिता क्लोरोपायरी फॉस २० टक्के प्रवाह, २५ मिली १० लिटर पाण्यात मिसळवून फवारावे, मावातुडतुडे नियंत्रणाकरिता डायमेट्हेएट ३० टक्के प्रवाही १० मिली किंवा मोनोक्रोटोफास ३६ टक्के प्रवाही ६ मिली १० मिली १० लिटर पाण्यात मिसळवून फवारावे.
- ०९) **पाणी व्यवस्थापन** : खरीप ज्वारी हे कोरडवाहू पीक असल्यामुळे ओलीताची गरज भासत नाही. परंतु पिकाला ताण बसल्यास एखादे संरक्षित ओलीत द्यावेत. रबी मध्ये पेरणीनंतर ३५-४० दिवस, पोटरीत असतांना पेरणीनंतर ६०-६५ दिवस, फुलोऱ्यात असतांना पेरणीनंतर ७०-७५ दिवस व दाणे भरण्याचा काळ ८५-९० दिवस याप्रमाणे पाण्याच्या पाळ्या देण्यात याव्या.
- १०) **पीक काढणी** : खरीप ज्वारी परिपक्व झाल्यावर ताबडतोब कापणी व मळणी करावी. जेणेकरून ज्वारी उशीरा येणाऱ्या पावसामुळे खराब होणार नाही. ज्वारी साठवणूकीच्या वेळी दाण्यातील ओलाव्याचे प्रमाण १० ते १२ टक्के पेक्षा जास्त असू नये. पीकाचा कालावधी ११० ते ११५ दिवस. रबी ज्वारी पीक परिपुर्ण आल्यावर ताबडतोब कापणी करावी.

Package of Practices for Jowar (Sorghum)

Importance

Jowar (Sorghum) is an important cereal crop grown for food, fodder, and industrial purposes. It is a staple diet in dryland areas and highly drought tolerant.

Climate & Soil

Optimum temperature: 25–30°C. Rainfall: 40–100 cm. Soil: Deep, well-drained sandy loam to clay loam soils with pH 6.0–7.5.

Improved Varieties

Grain types: CSH 9, CSH 14, CSH 16, CSH 25. Fodder types: HC 136, PC 23, SSG 59-3.

Field Preparation

2–3 ploughings followed by harrowing. Apply 10–15 t/ha FYM or compost at the time of land preparation.

Sowing

Seasons: Kharif (June–July), Rabi (Sept–Oct), Summer (Jan–Feb). Spacing: 45 cm × 15 cm. Seed rate: 8–10 kg/ha. Seed treatment: Thiram or Carbendazim 2 g/kg seed.

Nutrient Management

Fertilizer dose: 80:40:40 NPK kg/ha. Apply half N + full P & K as basal; remaining N at 30 DAS. In zinc-deficient soils: Zinc sulphate 25 kg/ha.

Irrigation

Requires 2–3 irrigations. Critical stages: booting, flowering, and grain filling.

Weed Management

Hand weeding at 20–25 DAS. Pre-emergence: Atrazine 0.5–1.0 kg/ha.

Pest & Disease Management

Shoot fly: Spray Chlorpyrifos 2.5 ml/L water. Stem borer: Spray Carbofuran granules in whorls. Grain mold: Grow resistant varieties; spray Mancozeb 2.5 g/L. Smut: Use disease-free seeds and treat with fungicide.

Harvesting & Yield

Harvest when grains are hard and contain 20% moisture. Yield: Grain sorghum 30–40 q/ha; Fodder sorghum 400–500 q/ha.